

Received / Geliş
25.03.2017

Article History
Accepted / Kabul
27.03.2017

Available Online / Yayınlanma
25.04.2017

EUROPEAN UNION'S APPROACH AND POLICIES ABOUT SYRIAN REFUGEES¹

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SURİYELİ MÜLTECİLERE YÖNELİK
YAKLAŞIM VE POLİTİKALARI

Selim KANAT²
Samet ZENGİNOĞLU³

Abstract

In Syria, the developments that started in March 2011 and continued afterwards dragged the country into a civil war. The conflicts among the Syrian government, opposing groups and The Islamic State of Iraq and the Levant intensified the problem and carried the issue to a global scale. The Syrian refugees, who worried about their lives and wanted to migrate to neighboring countries in the first place and then to European countries where they believed their lives would be more meaningful and valued, constituted another dimension of the problem. These refugees who especially wanted to move to EU member states from Turkey became the actors of a modern humanitarian plight most of the time due to the harsh and indifferent attitude of European countries. This is because the Union that had been established upon humanitarian values such as "human rights" and "democracy" resorted to "marginalizing" and "exclusivist" discourses when refugees and especially Syrian refugees were at stake.

Keywords: Syria, refugee, identity, European Union, Turkey.

Özet

Suriye'de, Mart 2011'de başlayan ve sonrasında yaşanan gelişmeler, ülkenin iç savaşa sürüklenmesine neden olmuştur. Suriye yönetimi, muhalif gruplar ve IŞİD eksenindeki çatışmalar, sorunu daha da derinleştirmiş ve küresel boyuta taşımıştır. Bu karmaşıklık içerisinde hayatlarından endişe eden ve canlarını kurtarmak için öncelikle çevre ülkelere ve sonrasında da yaşamlarının daha anlamlı ve değerli olacaklarına inandıkları Avrupa ülkelerine göç etmek isteyen Suriyeli mülteciler, sorunun bir diğer boyutunu oluşturmuştur. Özellikle, Türkiye üzerinden Avrupa Birliği (AB) ülkelerine gitmek isteyen bu mülteciler, çoğunlukla AB ülkelerinin sert ve duyarsız tutumları sebebiyle modern bir insanlık dramının aktörü haline gelmişlerdir ve gelmeye devam etmektedirler. Çünkü "insan hakları" ve "demokrasi" gibi insani değerler üzerine kurulmuş olan Birliğin, söz konusu mülteciler ve bilhassa Suriyeli mülteciler olduğu zaman, "ötekileştirici" ve "dışlayıcı" söylem ve politikalara başvurduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suriye, mülteciler, kimlik, Avrupa Birliği, Türkiye.

¹ Bu çalışma, 13-14 Mayıs 2016 tarihlerinde gerçekleştirilen I. Uluslararası Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu'nda sunulan, "Suriyeli Mültecilere Yönelik İnsani Yaklaşımda Avrupa Birliği Temelinde Bir Analiz" başlıklı tebliğin genişletilmiş halidir.

² Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, selimkanat@yahoo.com

³ Öğr. Gör., Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, sametzenginoğlu@gmail.com

GİRİŞ

Komşumuz Suriye'de yaşananlar, 2003 yılındaki Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Irak'ı işgalinden bu yana hem bölgesel hem de küresel anlamda yaşanan en büyük krizlerden birisidir. 2010 yılının sonlarından itibaren Arap coğrafyasında yaşanan ve "Arap Baharı" olarak nitelenen hak ve özgürlük elde etme amaçlı olayların bir uzantısı olarak düşünülse de, Suriye'deki olaylar kendisine has bir nitelik kazanmıştır. Muhalifler ile hükümet arasındaki çatışmalar bir iç savaşa dönüşürken, bir yandan bu çatışmalar arasından doğan IŞİD terör örgütü gerçekleştirdiği eylemlerle tüm dünyayı etkisi altına almakta, diğer yanda da iç savaştan kaçan Suriye halkı bir insanlık dramının konusu olmaktadır.

Suriye'deki iç savaştan kaçan insanlar, öncelikle canlarını kurtarmak için en yakın oldukları komşu ülkeleri hedef almaktadırlar. Bu ülkeler arasında Suriyeliler tarafından en çok tercih edilen ülke ise Türkiye'dir. Bu tercihin temelinde, Türkiye'deki yaşam koşullarının ve hayat standartlarının görece diğer alternatifler karşısında daha iyi olmasının yanında, Türkiye'nin Avrupa'ya yakınlığı da vardır. Türkiye'ye gelen Suriyeliler bir sonraki adım olarak Avrupa Birliği (AB) ülkelerine gitmeyi planlamaktadırlar. Bu durumu rakamlardan da görmek mümkündür. Özellikle deniz yolu ile gerçekleştirilen bu yolculuklarda, ifade edilen durumu rakamlardan da görebilmek mümkündür. Sadece 2016 yılının ilk üç ayında Ege Denizi'nden Avrupa Birliği'ne girmeye çalışanların sayısı 160 binlerde olmuştur. Geçtiğimiz 2015 yılında ise Ege Denizi'nden Birlik topraklarına ulaşan mültecilerin sayısı bir milyonu geçmiştir (www.iom.int, 2016).

Lakin bu sorun karşısında Avrupa Birliği belli bir süre kayıtsız kalmıştır.- ve mülteci krizini görmezden gelme yönünde tavır sergilemiştir. Bu dönemde Türkiye, hayatlarını kurtarma telaşında olan bu insanların sorumluluğunu tek başına üstlenmiştir. Bu durum Birleşmiş Milletler (BM) tarafından da kabul edilmektedir. Örgüt dönem dönem Türkiye'nin Suriyeli mülteciler konusunda yalnız bırakıldığı ve Türkiye'ye acil yardım yapılması gerektiği noktasında çağrılarda bulunmaktadır (www.trthaber.com, 2016). Ancak göç ve mültecileri bir sorun olarak gören Avrupa Birliği, sorun kapısına dayanana kadar meseleyi görmezden gelmiş sonrasında ise, sahip olduğunu iddia ettiği evrensel insan hakları kültürü ile çatışır dışlayıcı ve ötekileştirici bir tutum takınmıştır. İşte bu çalışmanın amacı da bu tutumun nedenlerini ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ya da çıkabilecek olan sonuçları analiz etmektir.

Bu amaç doğrultusunda Suriye'deki olayların *sui generis* özelliği öncelikle ortaya konulmaya çalışılacak, sonrasında sorun karşısında genel olarak dünyanın takındığı tutum, özel olarak da Avrupa Birliği'nin tutumu analiz edilmeye çalışılacaktır.

2. SURİYE İÇ SAVAŞININ BAŞLANGICI

Suriye'de ortaya çıkan olaylar yaygın bir şekilde, her ne kadar "Arap Baharı" kapsamında değerlendirilse de, aslında ilerleyen süreçte kendine has özellikleri olan *sui generis* bir hal almıştır. Uluslararası alanda "Arap Baharı" olarak nitelenen olaylar 2010 yılının son günlerinde Tunus'ta kendini ateşe veren Muhammed Buaziz'in eylemi ile başladığı kabul edilir (Dinçer ve Kutlay, 2012: 2). Bu şekilde Tunus'ta başlayan, otoriter-baskıcı yönetimlere ve insan hakları ihlallerine karşı başlayan bu hareket, Libya, Yemen, Mısır ve Bahreyn gibi Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine kadar uzanmıştır.

Bu şekilde Arap Baharı, Kuzey Afrika'yı da içine alan Orta Doğu coğrafyasında kısa zamanda önemli değişimleri ve gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Ocak 2011'de Tunus lideri Zeynel Abidin bin Ali devrilmiş ve ülkeden kaçmış, Şubat 2011'de Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek de aynı akıbete uğramıştır. Ekim 2011'de Libya lideri Muammer Kaddafi öldürülmüş, son olarak ise, Kasım 2011'de Yemen lideri Ali

Abdullah Salih görevinden ayrılmıştır. Bunlar haricinde Fas, Irak, İran, Yemen, Ürdün, Cezayir ve pek çok Arap devletinde gösteriler ayaklanmalar ile hak ve özgürlük talepleri gerçekleştirilmiştir.

Suriye'deki olaylar ise Mart 2011'de ülkenin güney bölgelerinde olan Daraa'da bir okulun duvarına "hürriyet istiyoruz, demokrasi istiyoruz" yazılmasıyla başlamıştır. Yazıyı yazdığı iddia edilen çocukların tutuklanmalarını protesto etmek için yapılan gösterilerle Suriye'de de olaylar başlamıştır (Suriye Acil Yardım Raporu, 2012: 1). Fakat Suriye'deki değişim Arap Baharının kapsamı dâhilinde düşünülen diğer ülkelerdeki kadar hızlı ve kolay olmamıştır. Diyebiliriz ki, Suriye'de süreç bir iç savaşa dönüşmüştür (Sandıklı ve Semin, 2012: 20). Krizin derinleşmesi noktasında Suriye yönetimi ve muhalifler arasındaki çatışmalar gösterilebilir de, özellikle IŞİD faktörü ile birlikte sorun küresel bir hal almıştır. Ülkedeki bu iç savaş ortamında kendisine hayat alanı bulan IŞİD terör örgütü tüm dünyayı tehdit etmektedir ve gerçekleştirdikleri eylemlerle masum insanların hayatlarına kıymaktadır. Böylelikle pek çok açıdan Suriye'deki olaylar dünya gündeminde hep üst sıralarda kalmaktadır.

Dolayısıyla Suriye'de yaşanmakta olan sorun adeta her geçen gün farklı bir boyut kazanmıştır. Sorunun tarafları günbegün çoğalmış, bu taraflar bazı konularda uzlaşmış, bazı konularda ise birbirlerinin fikirlerinden, dolayısıyla çözümden uzaklaşmıştır. Bu durumu sorunun çözümüne ilişkin harici ve dâhili etkenler olarak sınıflamak mümkündür. Harici etkenler açısından, ABD ve Avrupalı devletler ve Türkiye'nin sorunun çözümüne ilişkin fikirleri genellikle Rusya ve Çin ve İran'ın fikirleri ile çatışmaktadır. Bu da konuya ilişkin bir küresel davranış şekli geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Dâhili etkenler ise her geçen gün artmakta ve çoğalmaktadır. Başta hükümet güçleri ve muhalif gruplar olarak iki tarafı olan çatışmalar günümüzde çok-aktörlü ve çok-taraflı hale gelmiştir. IŞİD, PYD, Türkmen gruplar, hükümet güçleri ülke içindeki durumun gitgide belirsizliğe sürüklenmesine neden olmaktadır. Başta bu belirsizlik olmak üzere ülke içinde sürüp giden çatışmalar ülkeyi her geçen gün daha da yaşanmaz hale getirmektedir. Bu çok-aktörlü güç denklemi Suriye'yi diğer "Arap baharı" ülkelerinden ayrı bir şekilde konumlandırmayı ve değerlendirmeyi zaruri kılmaktadır.

3. SURİYE İÇ SAVAŞININ ULUSLARARASI BOYUTLARI

Suriye'de yaşanan iç savaş konusunda devletler hem yerel hem de küresel boyutta adeta iki kampa ayrılmıştır. Bu kutuplaşmanın altında Soğuk Savaş dönemindeki alışkanlıklar ve diplomatik bağlar olduğu kadar, mezhepsel ortaklık ve karşıtlıklar hatta etnik faktörler de yer almaktadır. Bu bağlamda ABD başta olmak üzere Avrupa Birliği, Sünni Müslüman devletler olarak Türkiye, Suudi Arabistan, Katar ve Ürdün Suriye'deki sorunların çözümünün mevcut Esad yönetimi ile olmayacağı inancındadır. Bunun karşısında Rusya başta olmak üzere belirli oranda Çin, Şii İran, Irak, Lübnan da Suriye'deki mevcut yönetimin devamının sorunların çözümünde daha etkili olacağı kanısındadır (Ertuğrul, 2016).

Bu açıdan Suriye'deki olaylar küresel ve bölgesel aktörlerin kendi politikalarını hayata geçirme mücadelelerine ve girişimlerine sahne olmaktadır. ABD, Suriye'deki değişimi, ülkenin demokratikleştirilmesi adına siyaseten desteklemektedir. Ancak siyaseten verdiği bu desteği yeni askeri sorumluluklar yüklenmekten kaçınarak devam ettirmek istemektedir (Akgün, 2012: 10). Çünkü öncelikle Afganistan müdahalesi, akabinde Irak işgali ABD'yi hem ekonomik hem de askeri açıdan yormuştur. Amerikan vatandaşları kendilerinin olmayan bir savaşta inisiyatif alınmasına sıcak bakmamaktadırlar. Bu sebeple ABD, sorunun çözümünde kendisi etkin askeri müdahalede bulunmak yerine Avrupa Birliği, Arap Birliği ve Türkiye gibi aktörler üzerinden etkin olmayı tercih etmektedir (Deniz, 2013: 323).

Rusya ise Suriye'deki sorunların çözümünün Esad hükümeti olmadan gerçekleşmeyeceği görüşündedir. Öncelikle Rusya, Suriye ile tarihsel perspektifte Soğuk Savaş döneminden bu yana stratejik bağlara/bağlantılara sahip olmuştur. Ayrıca Suriye, Rusya'nın Akdeniz politikalarında önemli bir yer teşkil etmektedir. Dolayısıyla, Rusya'nın Suriye'de ekonomik ve stratejik çıkarları olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Tüm bunların ötesinde Kremlin bu konuda bir kez daha uluslararası arenada ve özellikle ABD karşısında, büyük ülke statüsünü muhafaza etme kaygısıyla tavrını koymaktadır (Balcı, 2016). Bu ekseninde Çin de Batılı ülkelerin Suriye'deki çıkarlarından ötürü herhangi bir askeri müdahale ihtimalinden kuşku duymaktadır. Bu nedenle de, Batının doğrudan müdahil olmamasından yana bir tavır geliştirmektedir. Üstelik Rusya, Çin ve İran'ın Suriye'de Esad hükümetini desteklemesi ve her türlü yardımı sağlaması uluslararası hukuk açısından da meşru görünmektedir. Zira devletlerin egemenliği ve iç işlerine karışma yasağı temel paradigmayı oluşturmaktadır (Tezcan ve Taşdemir, 2013: 44).

İran ise Şii bir Suriye'nin kaybedilmemesi gerektiği görüşündedir. İran bu anlamda Suriye'yi mezhepsel açıdan Sünni dünyada bir müttefik olarak değerlendirmektedir ve bir rejim değişikliğine sıcak bakmamaktadır (Ertuğrul, 2016). Bunun da ötesinde bu iki devlet Soğuk Savaş döneminde İran İslam Devriminden sonra, birlikte Rusya'nın yanında yer almışlardır. Konuya bu açıdan yaklaşan İran, biraz da Soğuk Savaş dönemi düşünce kalıbıyla, Suriye'de olup bitenleri, bölgede İran'ın en büyük müttefikini devirmek ve bu sayede de uluslararası alanda onu tecrit etmek için Batılı güçlerin tezgâhlandığı bir komplodan ibaret olduğunu düşünmektedir (Balcı, 2016).

Ayrıca Arap Birliği'ne üye diğer bölge devletleri de Suriye konusunda etkin bir politika üretmektense, meseleye mümkün mertebe müdahil olmamayı tercih etmektedirler. Bununla birlikte Arap Birliği'nin Kasım 2011'de Suriye'nin üyeliğini askıya alma kararı, gerek bölgedeki dengeler, gerekse de Arap Birliği'nin kurumsal yapısı ve tarihi açısından önemli bir gelişme olmuştur. Arap Birliği, Suriye krizinde izlediği bu etkin politika ile kuruluşundan beri dayandığı Arap milliyetçiliği ve birliği temellerinden sıyrılmış ve uluslararası sisteme daha sıkı entegre olma yolunda önemli bir aşama kaydetmiştir. Elbette ki, bu "demokratik duruş"ta üye ülkelerin çıkar birliği kadar, halk hareketlerinin oluşturduğu baskı da etkili olmuştur (Küçükkeleş, 2012). Ancak bu girişim Suriye'deki şiddetten muzdarip halkın yaralarına bir çare olmaktan uzaktır.

Bölgedeki devletlerin politik duruşlarının bu şekilde oluşması Esad'ın şiddetinden kaçan mültecilerin en olası tercih olarak kendilerine kucak açan Türkiye'yi görmeleri neticesini beraberinde getirmektedir. Gerek bölgesel gerekse küresel aktörler arasında çıkara dayalı bir biçimde gelişen bu görüş farklılıkları arasında Suriye halkı sıkışmaktadır. Hayatlarını kurtarmak gayesiyle halk, kendilerine kucak açan ve zor zamanlarında yanında olan Türkiye'ye doğru bir göç dalgası başlatmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemin en ciddi göç dalgasını oluşturan Suriye halkı, Suriye'deki iç savaşın yepyeni bir boyutunu da ortaya çıkarmıştır. Bu boyuta değinmeden önce kavramsal açıdan göç konusuna kısaca değinmekte fayda vardır.

4. SURİYE İÇ SAVAŞININ KÜRESEL BİR SONUCU OLARAK GÖÇ SORUNUNA KAVRAMSAL BAKIŞ

Uluslararası göç, tarihin her döneminde insanlığın bir gerçeğidir. Her ne kadar Suriye'deki iç savaş nedeniyle dünya, tarihin en büyük düzensiz göç olaylarından birisiyle karşı karşıya olduğu için gündemde önemli bir yere sahip olsa da göç, insanlık tarihinin her döneminde yaşanan bir durumdur. Çağlar boyunca milyonlarca insan, doğdukları ülkelerin dışında iş, yeni bir ev ya da sadece daha güvenli bir yer aramıştır (Castles ve Miller, 2008: 6).

Genel bir tanımlamayla; bireylerin yaşadıkları vatanlarını terk ederek, başka bir ülkeye yerleşmek maksadıyla gerçekleştirdikleri yerleşmeye göç denmektedir. Göç, bireyin yaşadığı ülkede var olan zulümden kaçma gibi siyasi bir sebebe dayanabileceği gibi, ekonomik ve doğal sebeplere de bağlı olabilmektedir. Göçmen de bahsedilen sebeplerle ülkesini değiştiren kişi olarak tanımlanmaktadır (Başak, 2011: 4).

Günümüz uluslararası ortamı için oldukça önemli bir sorun olarak görülen göç pek çok sebebe dayanabilir. Günümüz dünyası için bu sebepler itici ve çekici faktörler (*push and pull effect*) yaklaşımı ile açıklanabilir (Özyakışır, 2013: 50-52). İtici ve çekici faktörleri ortaya çıkartan ve bu etkinin giderek güçlenmesine yol açan şey aslında dünyamızda giderek artan “küresel eşitsizlik”tir. Bu eşitsizlik, göç hareketlerinin nedenini temsil etmekte, gidilen ülkedeki ayrımcı ve ötekileştirici tavır ve tutumlar ise, adil olmayan sonuçlar doğurmaktadır.

Göçlerin bir kısmında, göç edenlerin kendi tercihleri doğrultusunda hareket ettikleri söylenebilirken, diğer büyük bir kısım için böylesi bir durumdan söz edilememektedir. Bu ayrımı “gönüllü” ve “zorunlu” göç olarak belirlemek mümkündür. Kendilerinin kontrolleri dışında gerçekleşen olayların kurbanları olan “mülteciler”, zorla yerinden edilen toplulukların önemli oranlarını teşkil etmektedirler (Kara ve Korkut, 2010: 154).

Zorunlu olarak göç edenleri tanımlamak için kullanılan mülteci kavramının uluslararası tanımı ise 1951 yılında imzalanan Türkiye'nin de 1951 yılında imzalayıp 1961 yılında onayladığı Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'de yapılmıştır. Buna göre bu sözleşmenin,

meydana gelen olaylar sonucunda ve irki, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen; yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen ve ya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen” kişilere uygulanması öngörülmüştür (www.goc.gov.tr, 2016; Castles ve Miller, 2008: 144).

Sığınmacılar ise, uluslararası korunma arayışında olan, hayatlarının tehlikede olduğu kendi devletlerinden başka bir devlete sığınan ancak mülteci statüleri henüz karara bağlanmamış kişiler olarak değerlendirilmektedir. Sığınmacılar, statülerinin belirlenme prosedürü ve karara bağlanması yıllar aldığından uzun süreli belirsizlik içinde beklemektedirler (Castles ve Miller, 2008: 145).

Bu şekilde, yaşadığı ülkesinden hayatını kurtarmak adına başka ülkelere göç eden insanlara ilişkin en yakın ve güncel örneği Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır. Suriye'deki iç savaştan kaçarak hayatlarını kurtarmak isteyen bu mültecilerin ilk tercihi tartışmasız Türkiye'dir. Zor zamanlarında bu insanlara kucak açan Türkiye'nin bu çabaları taraflı tarafsız herkesin takdirini toplayacak niteliktedir.⁴ Ancak Suriyeli mültecilerin hayatlarının daha kolay olacağını düşündükleri, yaşam standartlarının daha yüksek olduğuna inandıkları Avrupa Birliği ülkelerine göç etmek istedikleri de bir gerçektir. Bu doğrultuda Türkiye üzerinden Avrupa Birliği ülkelerine doğru yoğun bir mülteci akını yaşanmıştır. Bu sebeple şimdi cevabı aranacak soru, Avrupa Birliği'nin bu konudaki politikalarının nasıl olduğudur.

⁴ Örneğin siyasi meselelere muhalif yaklaşımı ile bilinen U2 müzik grubunun solisti Bono, Nisan 2016'da Türkiye'ye yaptığı ziyaret sonrasında Türkiye'nin mülteci politikalarını övmüş ve “Türkiye'nin mülteciler için yaptıkları sıra dışı bir nezaket dersi” terimini kullanarak Türkiye'nin bu konuda dünya zirvesinde olduğu belirtmiştir. “Bono'dan Türkiye'ye Övgü”, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/bonodan-turkiyeye-ovgu>. (Erişim Tarihi. 15.12.2016)

5. AVRUPA BİRLİĞİ AÇISINDAN SURIYELİ GÖÇMEN KRİZİ VE AVRUPA KİMLİĞİ BUNALIMI

Avrupa Birliği'nin genel anlamda Suriye'deki iç savaş ve özelde de Suriyeli göçmeler konusundaki girişimleri diplomatik çabalardan öteye geçmemektedir. Örneğin, soruna dair Avrupa Birliği içerisinde verilen ilk tepkilerden birisi Türkiye göçmenlere kucak açmışken, Mayıs 2012 tarihinde Hula'da 32'si çocuk olmak üzere 108 masum insanın öldürülmesi sonucu on üç Avrupa Birliği üyesi ülkenin kendi ülkelerindeki Suriye büyükelçilerini *persona nongrata* (istenmeyen adam) ilan etmesidir (Çemrek, 2012: 59). Akabinde de Birlik ülkelerinin Suriye ve mülteciler konusundaki tavırları aynı çizgide devam etmiştir. Mümkün merteye Suriye konusuna kayıtsız kalmaya devam etmek isteyen Birlik ülkelerinin genelde Suriye, özelinde de mülteciler sorununa aktif politikalar üretmeye başlaması, Suriyelilerin Avrupa Birliği'nin kapılarına dayanması ile mümkün olmuştur. Lakin Avrupa Birliği'nin Suriyeli mültecilere karşı ürettiği politikalar kucaklayıcı ve bütünleştirici olmaktan çok dışlayıcı ve ötekileştiricidir. Üstelik uluslararası göçe ve mültecilere karşı Birliğin bu ötekileştirici ve dışlayıcı tutumu genel bir turumdur. Sadece Suriyeli mültecilere özel de değildir. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi olarak Birlik içerisindeki “göç ve kimlik krizi” gösterilebilir.

5.1. Kimlik Krizinin Arka Planı

Kuramsal olarak bireylerden milletlere ve devletlere kadar her sosyal yapı bir kimlik olgusuna sahiptir. Kimlik, belirli aidiyet unsurları çerçevesinde “ben”in ya da “biz”in ne ve kim olduğunu tanımlar. Her kimlik aslında bir inşa sürecidir ve bu süreçte de “ben”in ya da “biz”in tanımlanmasında “öteki” esas aktörü oluşturmaktadır. Dolayısıyla da “biz” tanımlanması, “öteki”ne karşı inşa edilmekte ve bu süreçte farklılıklar ön plana çıkarılmaktadır.

Tarihsel perspektifte Avrupa da farklı dönemlerde muhtelif “biz” tanımlanması inşa etmiş ve bu inşa sürecinde hep bir “öteki” var olmuştur. Örneğin, Roma döneminde barbarlar, Ortaçağ döneminde Müslümanlar ve Yahudiler, Aydınlanma çağında “uygarlık ile tanışmamış ilkel gruplar”, Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği bu öteki tanımlanması içerisinde yer almışlardır. Fakat 20. yüzyılın sonlarında Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte, “öteki” figürü ortadan kalkmıştır. 11 Eylül 2001 saldırıları ile birlikte de yeni “öteki”nin kim olacağı belirlenmiştir. “Terör” ve “İslam” kelimeleri birlikte kullanılmak suretiyle bu öteki algısı ortaya çıkmış ve gerek Amerika Birleşik Devletleri ve gerekse Avrupa Birliği bu “öteki” karşısında bir “biz” tanımlanması içerisinde olmuşlardır.

Bu gelişmelerin dışında, Birliğin kendi içerisinde de bir kimlik tartışması ve kimlik inşası amacı bulunmaktadır. Ekonomik ve parasal birlik ile birlikte ekonomik bütünleşme aşamalarını tamamlamış olan Avrupa Birliği, özellikle 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile birlikte siyasi birlik hedefini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, siyasi anlamda da bütünleşmiş ve “tek sesli” bir Birlik hedeflenmektedir. Ancak bu hedefin gerçekleştirilebilirliği tartışmaya açıktır. Zira bu süreçte geliştirilen “çeşitlilik içinde birlik” ifadesi açısından, “buradaki çeşitlilik'te sadece Avrupalılar mı kast edilmektedir, yoksa Avrupa'ya göç etmiş insanlar da bu çeşitliğe dâhil midirler?” sorusu halen tartışılmakta ve net bir yanıt bulunamamaktadır. İşte bu soru, kimlik krizinin temelinde yer almaktadır. Çünkü farklı nedenlerle de olsa, Avrupa'ya göç eden insanlar “öteki” olarak görülmeye devam etmektedirler⁵ ve dışlayıcı söylem ve davranışlara maruz kalmaktadırlar.

⁵ Örneğin Avrupa Birliği'nin resmi istatistik kurumu olan Eurostat'ın verileri incelendiğinde pek çok tablonun Avrupa Birliği ülkelerinde doğanlar ve Birlik üyesi olmayan bir devlette doğanlar şeklinde düzenlendiği görülür. Mesela genç nüfusun güncel sosyo-ekonomik durumları ile ilgili verilerde böylece bir

Göçülen yerde toplumların yapmış olduğu “biz” ve “onlar” ayrımı süreci daha da girift ve içinden çıkılması güç bir hale sokmaktadır. Bu doğrultuda, toplumlar kendilerine göre kimin “biz” olduğuna ve kimlerin sonradan bu “biz” içine girebileceğine ve ne ölçüde girebileceğine kendi kültürel değerleri çerçevesinde karar vermekte, hukuksal düzenlemeleri ile de uygulamaktadırlar. Aynı devletin vatandaşı olmayan yabancı kişiler, yani genel bir tanımlama ile göçmenler de “onlar” grubuna dâhil edilmekte ve geldikleri ülkenin ulusal kimliği içerisinde yer almaları da güçleş(tiril)mektedir. Böyle düşünen “biz”, yabancıları, ulusal sağlık açısından sakıncalı, güvenlik açısından tehlikeli ve kültürel birliğe engel olarak görmektedir (Erdoğan, 2016).

Avrupa Birliği'nde ötekileştirici ve dışlayıcı bu bakış açısını ortaya çıkaran nedenlere bakıldığında, üç etmeden söz edilebilir. Bu etmenlerden ilki özellikle 11 Eylül saldırılarının ve akabinde radikal İslamcı terörizmin yükselişi ile Avrupa ülkelerinin geneline yayılan İslamofobi gerçeğidir. 11 Eylül saldırılarının haricinde, 2004 yılında İspanya'da, 2005 yılında İngiltere'de, 2015 yılında Fransa'da ve 2016 yılında Belçika'da gerçekleştirilen terör saldırıları İslamofobi'nin yükselişe geçmesine neden olan diğer gelişmeler olmuşlardır. “Terör” ve “İslam” kelimelerinin gerçekleştirilen eylemlerle sık sık birlikte kullanılması, Batı'da Müslümanlara yönelik olumsuz algı ve düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (EUMC, 2006). İkincisi, en son 2008 küresel finans krizinin de etkisi ile Avrupa'da yükselen işsizlik sorununun başlıca sorumluları olarak göçmenlerin gösterilmesidir. Üstelik bu durum yeni de değildir. II. Dünya Savaşı sonrasında büyüyen işçi ihtiyacını karşılamak için bir çare olarak düşünülen geçici işçiler 1973 Petrol Krizi sonrasında ilk suçlananlar bu göçmen işçiler olmuştur. Bu tarihten sonra göçmen işçilere karşı Almanya liderliğinde bir karşı tutum gelişmiştir.⁶ Dışlayıcı bakış açısını ortaya çıkaran üçüncü etmen ise, gittikçe yaşanan Avrupa halkı karşısında göçmen nüfusunu artışıdır. Avrupalı yerleşik halk 1950'lerden sonra geçici olarak ülkelerine gelmişken kalıcı olan ve her geçen gün artan göçmen nüfusa karşı bir tavır geliştirmektedir. Genel anlamda birliğin içerisinde bu etmenlere dayanan göçmenlere karşı dışlayıcı ve ötekileştirici tavır, Suriyeli göçmenlere karşı Birliğin yaklaşımı analiz edilirken dikkate alınmalıdır.

Birliğin yabancıları ve göçmenlere karşı dışlayıcı ve ötekileştirici tutumu Birlik hukukuna bile yansımıştır. Birlik hukukunda Avrupa Birliği sınırları içerisinde gerekli izin ve kurallar dâhilinde bulunmayanları nitelendirmek için kullanılan terim “yasadışı göç” (*illegal migration*) terimidir. Oysa tüm dünyadaki yaygın kullanım “düzensiz göç” terimidir (*irregular migration*) (Uluslararası Göç Örgütü, 2016: 26). Çünkü “yasadışı” terimi ile göçmenler suçlu gibi algılanmaktadır. Ayrıca yasadışı terimi ile göçmenlerin sahip olduğu temel insan hakları ikinci plana itilmektedir ve iltica etmek isteyenler sanki bir suç işliyor havası ortaya çıkmaktadır. Oysa iltica etmeye çalışmak yasadışı bir eylem değildir (Arslan, 2012: 4).

5.2. Avrupa Birliği'nin Suriyeli Mültecilere Yönelik Yaklaşımı

Avrupa Birliği'nin önce göçmen işçilere, sonrasında İslamofobi ekseninde Müslüman göçmenlere karşı takındığı bu dışlayıcı ve ötekileştirici tutum, Suriyeli mülteciler özelinde de gözlemlenmektedir. Suriye'deki iç savaştan önce canlarını kurtarmak için kaçan, sonrasında ise daha iyi yaşam standartlarına kavuşmak için Avrupa Birliği ülkelerine yönelen bu insanlar XXI. yüzyılın büyük insanlık dramlarından birisinin aktörleri olmaktadır.

ayırma gidilmiştir. Bu konuda bkz. “Young People-Migration and Socioeconomic Situation”, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Young_people_-_migration_and_socioeconomic_situation. (Erişim Tarihi. 15.11.2016)

⁶ Örneğin, Almanya, 23 Kasım 1973'de, işçi transferini yasaklayan *Anwerbestop* kanununu çıkarmış ve buna gerekçe olarak da bütün Dünyada etkisini sürdüren petrol krizini göstermiştir. Enver Bozkurt, Mehmet Özcan, Arif Köktaş, Avrupa Birliği Hukuku, 3. Baskı, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2006, s. 428.

Gelinen aşamada Suriyeli mültecilerin sayısı beş milyona yaklaşmış durumdadır. Bu rakam bazında üç milyona yakın mülteci Türkiye'de yer alırken, iki milyon mülteci ise Mısır, Irak, Ürdün ve Lübnan'a dağılmış durumdadır (UNHCR, 2017). Yani Türkiye, Suriyeli mülteciler konusunda diğer dört devletin üstlendiği sorumluluğunun toplamını tek başına üstlenmiş durumdadır.

Ancak bu ülkelerdeki insanların amacı burada kalıp savaşın bitmesini beklemek değildir. Avrupa Birliği'ne doğru gelişen Suriyeli göçmen akını ise hem Birliğin hem de Birlik üyesi devletlerin sert tutumları ile karşılanmaktadır. Örneğin, Eylül 2015'te, yabancıların girememesi için Sırbistan sınırına tel çekilen Macaristan'da, bu sınırı kuağındaki çocuğu ile aşmaya çalışan mültecinin, bu kez Macar kameramanın çelmesine takılması halen hafızlarda yer alan bir görüntüdür (tr.sputniknews.com, 2016). Bir diğer örnek, "umut" yolculuğu olarak nitelendirilen, mültecilerin AB ülkelerine ulaşma hayallerinin Akdeniz sularında çoğu kez kaybolmasıdır. 2016 yılının başından itibaren Akdeniz'deki toplam kayıp mülteci sayısı 732 olurken, Ege denizinde tespit edilen ölümlerin sayısı ise 375'i bulmuştur (www.iom.int, 2016). Eylül 2015'te bedeni kumsala vuran Aylan bebek Akdeniz mülteci krizinin trajik sembolü haline gelmiştir (Tharoor, 2015). Sayıları dört milyonu aştığı ifade edilen mültecilerden yalnızca doksan üç tanesinin, 2016 yılının Şubat ayında, kabul edildiği İtalya tarafından törenlerle karşılanması ise, uluslararası kamuoyuna verilmek istenen mesaj açısından önem arz eden bir diğer hadise olmuştur (tr.euronews.com, 2016). Milyonlarca mülteci yaşamlarına dair çeşitli risk ve sıkıntılarla karşı karşıya iken, gerçekleştirilen bu tören, gerçeklerin göz ardı edilmesi açısından manidardır.

Genel anlamda diyebiliriz ki, Avrupa Birliği açısından Geri Kabul Antlaşmaları Birlik açısından uluslararası göç akımlarıyla mücadelenin bir aracıdır. Avrupa Birliği bu antlaşmalarla kendisine yönelen göç akımlarıyla kendi sınırlarının dışında, antlaşma imzaladığı ülke topraklarında mücadele etmektedir. Hem böylelikle bu antlaşmalarla Birlik kendisine yönelen göç akımlarındaki transit ülke konumundaki devletleri inisiyatif ve sorumluluk almaya yöneltmektedir. Yani Geri Kabul Antlaşmalarıyla Avrupa Birliği kendisini mülteci akımlarından ve yasadışı göçten korurken vize teşviki ya da muafiyeti vaadiyle antlaşma imzaladığı komşusu ülkeleri sınır güvenliği, adalet ve iç işleri konularında reformlar yapmaya zorlayarak kendi sınırlarında sınır aşırı suçlara karşı bir güvenlik kuşağı oluşturmaktadır (Köse, 2014: 16).

Geri Kabul Antlaşması imzalanan devleti, Avrupa Birliği'nin göç politikalarında sorumluluk almaya iknada kullanılan araçlar ise genellikle vize kolaylaştırma veya muafiyeti sağlanması, ekonomik yardımda bulunulmasıdır. Böylelikle Geri Kabul Antlaşması imzalayan devlet de zaten yürüttüğu göç akımlarıyla mücadelede Avrupa Birliği'nin maddi ve teknik desteğini almaktadır. Bunun ötesinde de Schengen vizesi konusunda ya kolaylaştırma ya da muafiyet elde etmektedir. Burada söz konusu olan gerçek şudur ki, Avrupa Birliği düzensiz göç hareketleriyle kendi sınırları içinde dahi mücadele etmek istememektedir. Mümkünse bir Geri Kabul Antlaşması ile söz konusu mücadeleyi imzacı devletin ülkesinde kendi sınırları dışında yapmayı tercih etmektedir.

Avrupa Birliği'nin Suriyeli mülteciler konusunda dışlayıcı tutumu Türkiye ile imzalanan Geri Kabul Antlaşması'nda da gözlemlenebilir. İmzalanan Geri Kabul Anlaşması ile birlikte, düzensiz göçü önlemek amacıyla 1'e 1 kuralının geçerli olması öngörülmektedir. Buna göre, Yunanistan'a Türkiye koridoru üzerinden kaçak yollardan geçen ve Adalar'a sığınan her mülteci, Türkiye'ye geri yollanacak ve Türkiye Cumhuriyeti mültecileri geri kabul edecektir. AB üyeleri de bu şekilde Türkiye'de kabul edilen her Suriyeli mülteci karşılığında bir Suriyeli mülteciyi topraklarına alacaktır (www.businessht.com.tr, 2016; www.bbc.com, 2016). Ayrıca Türkiye'ye Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanması için 3+3 milyar Euro'luk yardımda bulunulması

öngörülmüştür (www.milliyet.com.tr, 2016; www.mfa.gov.tr, 2016). Diğer Geri Kabul Antlaşmalarında olduğu gibi, Schengen bölgesi vize muafiyeti antlaşması da diğer bir vaattir.

Lakin AB, bu konuda tutarlı ve samimi bir tavır sergilememektedir. Zirvenin ardından Avrupa Parlamentosu başkanı Martin Schulz'un, Türkiye'nin üyeliği konusunda herhangi bir önkoşulu kabul etmelerinin söz konusu olmadığı ve bu konunun ayrıca tartışılması gerektiği yönünde ifadede bulunması bu açıdan önem arz etmektedir (www.bbc.com, 2016). Aynı şekilde vize muafiyeti konusunda Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande'ın 72 kriterden bahsetmesi, tutarlı olmayan tavrı teyit eder mahiyettedir. Bu kriterler arasında 'kullanımda olan pasaportların, parmak izi de içeren biyometrik hale dönüştürülmesi', 'organize yasadışı göçün soruşturulma kapasitesinin oluşturulması', 'uluslararası mülteci hukukuna uyum sağlanması', 'entegre sınır yönetimi stratejisinin uygulanması' ve 'yasadışı göçün kaynaklandığı ülkeler ile geri kabul anlaşmaları imzalanması' gibi hususlar yer almaktadır (www.dunya.com, 2016). Enterasan şekilde Avrupa Birliği'nin kendisi Geri Kabul Antlaşması ile uluslararası hukuku rafa kaldırarak Suriyeli mültecilerin haklarını göz ardı ederken, zaten pek çok yapan Türkiye'den daha da fazlasını yapmasını vize muafiyetinin bir ön şartı olarak sunmaktadır.

Birliğin üzerinde durduğu bir diğer kriter ise, Türkiye'nin Cenevre Sözleşmesine getirmiş olduğu coğrafi çekince ile ilgilidir. Buna göre AB, Türkiye'nin kendi topraklarına "Doğu"dan gelenleri mülteci statüsüne sokmasını istemektedir (Dedeoğlu, 2016). Böylelikle Avrupa Birliği'nden, Türkiye'ye geri gönderilen göçmenler Türkiye'ye iltica talebinde bulunabileceklerdir. Türkiye'de uluslararası hukuktan kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmek durumunda olduğundan bu talepleri incelemek durumunda olacaktır. Kendisi mültecilerin haklarını hiçe sayarken Birliğin mülteciler için her şeyi yapan Türkiye'den böylesi isteklerde bulunması en hafif ifadeyle manidardır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Avrupa direktörü Vincent Cochetel, insanları hiçbir güvence olmadan Türkiye'ye gönderme planının uluslararası hukuk ve Avrupa hukuku açısından sorun oluşturduğunu, iltica başvurularının incelenip kayda geçirilmesi işlemlerinin yasal biçimde yürütülmesi için tarafların mutlaka bir mekanizma oluşturmaları gerektiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, aynı kurumun sözcülerinden William Spinder tartışmalara farklı boyut getirmiştir. Spinder'e göre, hâlihazırda üç milyon mülteciye Türkiye ev sahipliği yapmaktadır. Dolayısıyla daha fazla sığınmacının Türkiye'ye gönderilmesi doğru bir fikir değildir. Bunun yerine, Avrupa'daki mültecilerin diğer AB üyelerine, Arap ülkelerine, Avusturalya ve Amerika'ya yeniden yerleştirilmeleri daha doğru olacaktır (www.bbc.com, 2016; www.milliyet.com.tr, 2016).

Elbette bu örnekleri ve gelişmeleri çoğaltabilmek mümkündür. Ancak çalışmanın kapsamı açısından genel tablonun oluşturulması yeterli görülmektedir ve bu tablo göstermektedir ki, Avrupa'nın dünyaya kendi değerleri üzerinden vermiş olduğu mesajlar ile mültecilere yönelik tutum ve politikaları arasında çelişkili bir durum söz konusudur. Tarihsel donelere de atıf yapılarak, Avrupa'daki bu bütünleşme hareketinin "demokrasi" ve "insan hakları" değerleri üzerine inşa edildiği vurgulanan hususlar arasındadır. Hatta Birlik, aday ülkeleri analiz ettiği ve eleştiriye tabi tuttuğu İlerleme Raporlarında da bu kavramlar ve değerler üzerinden hareket etmektedir. Lakin görülmektedir ki, söz konusu yabancılar ve son dönemde Suriyeli mülteciler olduğu takdirde, aynı ekseninde bir yaklaşım söz konusu olmamaktadır. Aksine bu değerleri dönem dönem yok sayan gelişmelere şahit olunmaktadır. Dolayısıyla yine yukarıda bir soru ile belirtildiği üzere, bu değerlerin sadece Avrupalılar için söz konusu olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte, bu yaklaşımın doğal kabul edilmesi gerektiği de öne sürülebileceği de belirtilmelidir. Çünkü yaşananlara diğer açıdan bakıldığında, “biz” tanımlamasını belirleyen faktörlerden birisi de “onlar”, yani “ötekiler” olması sebebiyle Birliğin kendi lehine süreci kontrol ettiği de iddia edilebilir. Çünkü bir taraftan sığınmacılar ve/veya mülteciler sakıncalı, tehlikeli ve engel olarak görülse de, diğer taraftan “biz” tanımlamasının daha belirgin bir biçimde oluşturulmasını sağlamaktadırlar. Bu sebeple, sığınmacıların ya da mültecilerin mevcudiyeti, bir dışlanma ya da ötekileştirme durumunu ortaya çıkarıyor olsa da, aslında bu durum tanımlanmaya çalışılan “biz”in varlık sebeplerinden birisini oluşturmaktadır. Buna rağmen, Birlik kapsayıcı bir yaklaşım geliştiremediği takdirde, bu “biz”in malul olacağı da inkâr edilemez bir gerçektir. Zira mevcut halde, Birlik ülkelerindeki göçmenleri ve Müslümanları yok saymak rasyonel bir yaklaşım olmayacaktır ve “çeşitlilik içinde birlik” ifadesi bir slogan olmaktan öteye geçemeyecektir.

6. SONUÇ

Suriye'deki iç savaş kendisine has özellikleri nedeniyle “Arap Baharı” olarak nitelenen diğer özgürlük ve demokrasi kazanımlarını amaçlayan gösteri ve ayaklanmalardan ayrılmaktadır. Bunun nedenleri arasında, diğer ülkelerden farklı bir şekilde Suriye konusunda Rusya ve ABD'nin karşı karşıya gelmesi, uluslararası terörizmin yepyeni boyutlar kazanmasına yol açan IŞİD terör örgütünün ortaya çıkması, büyük bir göç dalgasının bölge devletlerine ve Avrupa Birliği'ne yönelmesi gibi pek çok faktör sayılabilir. Ancak konumuz itibariyle odaklandığımız konu ortaya çıkan göç sorunudur. Suriye'de yaşamakta olan iç savaş diğer Arap Baharı ayaklanmalarında olmadığı kadar büyük bir göç akımını ortaya çıkarmıştır.

Suriye'den canlarını kurtarmak için kaçan insanlar hayatlarının daha değerli ve anlamlı olacağını düşündükleri Avrupa Birliği ülkelerine doğru bir göç akımı oluştururken Avrupa Birliği'nin kendilerine karşı dışlayıcı, ötekileştirici tutumu ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Avrupa Birliği her fırsatta dile getirdiği ve hatta Birliğe üye olmanın ön şartlarından birisi olarak belirlediği “insan haklarına saygı”yı, konu mülteciler olunca bir kenara bırakmaktan çekinmemektedir. Öyle ki mültecilerin uluslararası hukuktan kaynaklanan en temel haklarından olan “geri gönderilmeme” hakkı bile “Geri Kabul Antlaşmaları” ile belli oranda kısa devreye uğratılmaktadır. Üstelik Avrupa Birliği Geri Kabul Antlaşmaları imzalanan devletlere göçmenleri geri gönderdikten sonra bu göçmenlerin durumları ile ilgilenmemekte, göçmenler transit ülkede sınırlı haklarla ya sıkışık kalmakta ya da döngüsel bir iade süreci içerisine dâhil olmaktadır.

Meselenin asıl trajikomik yanıysa Avrupa Birliği başta Geri Kabul Antlaşması imzaladığı devletler olmak üzere dünya devletlerine hem genel insan haklarının hem de göçmenlerin haklarının korunması noktasında tavsiyeler verirken, asıl kendisi bu ilkelere uymamakta hatta kendi çıkarları doğrultusunda hakların korunmasına dair ilkeleri esnetmekte hatta ihlal etmektedir. Bu durum Birlik içerisindeki “kimlik” krizinin hem bir sonucudur, hem de bir nedenidir. Birlik bir yandan kendi içerisinde bir “Avrupa kimliği” yaratırken, Avrupalılık kimliğinin homojenliğine karşı uluslararası göçü bir tehdit olarak görmekte, diğer yandan ise Avrupalılık kimliğinin yaratılmasında pratik bir araç olan “öteki” tanımlamasında uluslararası göç akımları ile mücadeleyi bir araç olarak kullanmaktadır. Bu da Birliğin uluslararası göç ile mücadelesinde uyguladığı politikaların teoride ilkeli görünen ama pratikte pragmatik ve çıkarıcı doğasına dayanan iki yüzlü ruhunu ortaya çıkarmaktadır.

Bu doğrultuda Birliğin uluslararası göç politikalarına, Avrupalılık kimliğinin inşası süreci açısından değerlendirince ulaşılan sonuç, göç politikalarındaki ikiyüzlülüğün ve çıkarıcılığın devam edeceğidir. Birlik teoride farklılıklar ve çeşitlilik üzerine bir kimlik inşasını kendisine hedef olarak koyuyor olsa da uygulamalarından anlaşıldığı

kadarıyla kastedilen çeşitliliğin o kadar da geniş bir çeşitlilik olmadığıdır. Bu sebeple Birlik göçmenlerin haklarını görmezden gelmeye, dışlamaya ve ötekileştirmeye kısa ve orta vadede devam edecektir. Ancak uzun vadede bu politikaların sürdürülebilirliği yoktur zira çağımızda ulus devletler uluslararası göçe karşı kendi ulusal kimliklerinin homojenliğini Avrupa Birliği'nin sağlamaya çalıştığı tarzda koruyamazken, ulus devletlerden daha heterojen yapıya sahip *supranasyonal* bir Birliğin bunu sağlaması olası değildir. Birliğin uluslararası göçe ve göçmen haklarının korunmasına ilişkin daha samimi ve ilkeli politikalar geliştirmesi ise ancak bu gerçeğin anlaşılabilir kabilenilmesi ile mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

- “AB-Türkiye Toplantısının Ardından”, <http://www.businessht.com.tr/yorum/haber/1206453-ab-turkiye-toplantisinin-ardindan> (Erişim: 10.12.2016)
- “AB Türkiye Zirvesi: ‘Taslak Metinde Henüz Anlaşma Yok’”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160307_ab_turkiye (Erişim: 10.12.2016)
- “AB, Türkiye’ye 3 Milyar Euro Yardımı Onayladı”, <http://www.milliyet.com.tr/ab-turkiye-ye-3-milyar-euro-gundem-2188929/> (Erişim: 10.12.2016)
- AKGÜN, B. (2012) “ABD’nin Suriye Politikası”, Suriye Krizi’nde Bölgesel ve Küresel Aktörler (Perspektifler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri), SDE Analiz.
- ARSLAN, M. İ. (2012). “The Paradoxes of European Union Immigration Policy and Its Repercussions on Turkish-EU Relations”, Unpublished MSc Thesis, Ankara.
- BALCI, B. (2016). “Suriye Krizi: Türkiye’nin Ortadoğu Rüyasının Sonu mu?”, http://www.tr.boell.org/downloads/bayram_balci_persp.2._tr.pdf, (Erişim: 07.11.2016)
- BAŞAK, C. (2011). Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenler, Ankara: Sonsöz Gazetecilik Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti.
- “Birleşmiş Milletler’den Avrupa Birliği’ne Tepki”, <http://www.milliyet.com.tr/birlesmis-milletler-den-avrupa/dunya/detay/2206430/default.htm> (Erişim: 11.12.2016)
- “BM: AB-Türkiye Anlaşmasında Yasal Sorunlar Var”, http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160308_ab_turkiye_bm (Erişim: 11.11.2016)
- “BM’den Suriyeli Mülteciler İçin Yardım Çağrısı”, <http://www.trthaber.com/haber/dunya/bmden-suriyeli-multeciler-icin-yardim-cagrisi-156838.html>. (Erişim: 14.12.2016)
- “Bono’dan Türkiye’ye Övgü”, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/bonodan-turkiyeye-ovgu>. (Erişim: 15.12.2016)
- BOZKURT, E. ÖZCAN, M., KÖKTAŞ, A. (2006). Avrupa Birliği Hukuku, 3. Baskı, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- CASTLES, S. ve MILLER, M. J. (2008). Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri, (çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- ÇEMREK, M. (2012). “Türk Dış Politikasında Suriye Dönüşümü: Güvenliğe Geri Dönüş”, Suriye Krizi’nde Bölgesel ve Küresel Aktörler (Perspektifler, Sorunlar ve Çözüm, Önerileri), SDE Analiz.

- DEDEOĞLU, B. (2016). "Mülteci Sorunu ve AB-Türkiye İlişkilerinde Gerilim", <http://akademikperspektif.com/2016/03/10/multeci-sorunu-ve-ab-turkiye-iliskilerinde-gerilim/> (Erişim: 10.03.2016)
- DENİZ, T. (2013). "Suriye'nin Durumu, ABD-Rusya ve Türkiye'nin Tutumu", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı. 27: 314-332.
- DİNÇER, O. B. VE KUTLAY, M. (2012). "Arap Baharı ve Suriye: Komplolar ve Propaganda Savaşları", *USAK Analiz, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu*, Analiz No: 18.
- ERDOĞAN, S. (2016). "İngiltere'de Yaşayan Türk Sığınmacılar, Sığınma Arayanlar, İltica Etme Nedenleri ve Yaşadıkları Güçlükler", <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/serdogan.pdf>, (Erişim: 02.11.2016)
- ERTUĞRUL, D. (2016). "Türkiye Dış Politikası İçin Bir Test: Suriye Krizi", http://www.tesev.org.tr/Upload/Publication/15ae171c-7545-48a6-8be5-d9a842564fd8/Dogan_Ertugrul_TESEV_Suriye%20Krizi.pdf, (Erişim: 05.10.2016)
- European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC), (2006). "Muslims in the European Union Discrimination and Islamophobia".
- İnsani Yardım Vakfı (2016), "Suriye Acil Yardım Raporu (Mayıs 2011-Mayıs 2012)", <http://www.ihh.org.tr/uploads/2012/suriye-raporu-tr.pdf>, (Erişim: 03.11.2016)
- KARA, P. ve KORKUT, R. (2010). "Türkiye'de Göç, İltica ve Mülteciler", *Türk İdare Dergisi*, Sayı. 467: 153-162.
- KÖSE, M. A. (2014). *Güvensizlik Sarmalında AB Göç Politikalarına Uyum*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Küçükkeleş, M. (2012). "Arap Birliği'nin Suriye Politikası", *SETA Analiz*, Sayı. 52.
- "Macar Kameraman, Göçmenler Kaçmasın Diye 'Ayağından Geleni' Yaptı", <http://tr.sputniknews.com/avrupa/20150909/1017634434.html> (Erişim: 09.12.2016)
- "Mediterranean Update: Migration Flow Europe: Arrivals and Fatalities", http://www.iom.int/sites/default/files/infographic/Mediterranean_Update_22_March_2016.pdf. (Erişim: 14.11.2016)
- "Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme", <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%20B1ler%20B1nhukuk%20B1statusune%20B1%20B1sk%20B1nsozlesme.pdf>. (Erişim 15.10.2016)
- ÖZYAKIŞIR, D. (2013). *Göç Kuram ve Bölgesel Bir Uygulama*, Ankara: Nobel Yayın.
- SANDIKLI, A. ve SEMİN, A. (2012). "Bütün Boyutlarıyla Suriye Krizi ve Türkiye", *Bilge Adamlar Kurulu Raporu*, Rapor No. 52.
- "Suriyeli Göçmenlere Havaalanında Karşılama", <http://tr.euronews.com/2016/02/29/suriyeli-gocmenlere-havaalaninda-karsilama/> (Erişim: 09.09.2016)
- "Syrian Regional Refugee Response", <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>, (Erişim: 05.02.2017)
- THAROOR, I. (2016). "A Dead Baby Becomes The Most Tragic Symbol Yet Of The Mediterranean Refugee Crisis", *Washington Post*,

<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/02/a-dead-baby-becomes-the-most-tragic-symbol-yet-of-the-mediterranean-refugee-crisis/>. (Erişim: 15.12.2016)

TEZCAN, E. ve TAŞDEMİR, F. (2013) “Silahlı Çatışmalar Hukuku ve İnsan Hakları Hukuku Açısından Suriye İç Savaşı'nın Analizi”, Ankara Strateji Enstitüsü, Ankara: 1-60.

“Türkiye-AB İlişkileri”, <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ab-iliskilerine-genel-bakis.tr.mfa> (Erişim: 10.11.2016)

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Göç Terimleri Sözlüğü, İkinci Baskı, Ed. Richard Perruchoud ile Jillyanne Redpath, https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf, (Erişim Tarihi 15.12.2016).

“Vizelerin Kaldırılması İçin 72 Şart”, <http://www.dunya.com/politika/politika-diger/vizelerin-kaldirilmesi-icin-72-sart-282750h.htm> (Erişim: 09.09.2016)

“Young People-Migration and Socioeconomic Situtation”, http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Young_people_-_migration_and_socioeconomic_situation. (Erişim Tarihi. 15.11.2016)